

El Bon Pastor

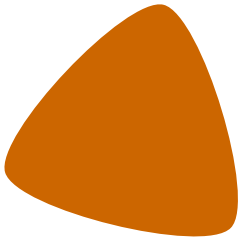
Revista per a preveres

Núm. 102

Juny de 2018

Any IX

Equip promotor: Agustí Borrell, Norbert Miracle,
Xavier Morlans, Joan Planellas, Armand Puig.

Correcció lingüística: Joaquim Claver.

Disseny original: Albert Fortuny.

Dipòsit Legal T- 1085 - 2014
revistaelbonpastor@gmail.com
www.elbonpastor.cat

Si voleu col·laborar econòmicament en el sosteniment i difusió de
la revista podeu fer els vostres donatius a
La Caixa 2100-0272-33-0101212882

Moltes gràcies

Pòrtic	4
ARMAND PUIG I TÀRRECH	
Un sol cor i una sola ànima	7
Era foraster i em vau acollir	
JOSEP MIQUEL BAUSSET	
Presentes com el llevat	9
La cooperació (II)	
JOAN SOLER RIBAS	
Anunciar la Paraula	11
Meditació Bíblica a l'entorn d'Hebron	
PEDRO J. YNARAJA	
Deixebles de l'Evangelí	14
Rovira Belloso i la qüestió del Misteri de Déu	
JOAN PLANELLAS BARNOSELL	
Al servei de l'altar	16
El Missal de misses de la Mare de Déu	
GABRIEL SEGUÍ I TROBAT	
Reclinats sobre el pit del Senyor	17
Breus apunts sobre el temps	
SERGIO REQUENA HURTADO	
Un bisbe ens parla	19
Recordant escriptors de la diòcesi	
SALVADOR GIMÉNEZ VALLS	
Hem vist, hem llegit	21
Cuixà	
PERE OLIVA I MARCH	

Fa cinquanta anys del '68, la data que assenyala l'última gran revolució o moviment de canvi en les societats occidentals i, per extensió, en tot el planeta. Ran del Congrés que es va celebrar a Barcelona sobre el tema (17-19 de gener de 2018), organitzat per l'Ateneu Universitari Sant Pacià, la Universitat de Barcelona i el Comitè Pontifici de Ciències Històriques, es va concloure que el '68 havia comportat –i aquesta n'havia estat una de les línies dominants– una crítica frontal al principi d'autoritat (social, política, religiosa). D'altra banda, aquesta crítica no havia tingut gairebé efectes sobre les bases socioeconòmiques, i de fet, el capitalisme i el comunisme continuarien mantenint les seves posicions ideològicament contraposades a l'interior d'un món dividit en dos blocs hermètics enmig d'allò que s'anomenava «la guerra freda». El '68 va «escalfar» les dues grans opcions globals, sobretot la capitalista, amb una crítica directa a les posicions dels Estats Units d'Amèrica, feta sovint per intel·lectuals del marxisme, la ideologia à la mode a Occident. Però també hi hagué l'amarga descoberta, amb la primavera de Praga, de la repressió comunista exercida sobre una país amb set de llibertat, ràpidament ofegada pels tancs soviètics.

El Bloc Occidental i la seva economia de mercat, és a dir, un liberalisme aplicat més o menys estrictament, trobava una alternativa en el Bloc Soviètic, practicant d'una economia col·lectivista en la qual els mitjans de producció pertanyien al totpoderós Estat, el qual havia de garantir el benestar igualitari de tots els ciutadans. Aquest dualisme ideològic quedava amb prou feines condicionat pels plantejaments d'una socialdemocràcia «a la sueca», que, en el marc d'una economia de mercat, oferia bones cobertures socials a canvi d'un alt percentatge d'impostos. De fet, no es tractava d'una tercera via, sinó d'una primera via corregida en els seus excessos liberals, que deixaven sense sortida molts ciutadans, marginats per un sistema econòmic que confiava als mercats la solució «automàtica» de tots els problemes.

El temps ha mostrat, però, que la fossa entre persones i pobles ha augmentat: els rics són cada vegada més rics, i els pobres són cada vegada més pobres. L'ensulsiada econòmica i política del Bloc Soviètic, els anys vuitanta del segle passat, va deixar camp obert a un rampant neoliberalisme econòmic, que proclamava orgullosament el seu «triomf» sobre el comunisme marxista. No es pot omplir la Plaça Roja de Moscou amb armament sofisticat ran d'una gran parada militar mentre que, alhora, els magatzems Gumi, tocant a la Plaça, tenen les estanteries buides dels articles de primera necessitat! I, alhora, no es pot omplir Manhattan de gratacels i de botigues de luxe, mentre que els pobres s'han de refugiar en els corredors de la Penn Station durant les nits gèlides d'hivern a Nova York. Han passat gairebé trenta anys des de la caiguda del Mur de Berlín, i ha emergit una humanitat marcada per la

globalització i alhora per un replegament identitari que perjudica clarament els pobres, entre els quals els refugiats, els migrants, els perifèrics de les grans ciutats, els infants i els ancians sense família, les dones sense lleis que defensin els seus drets... En nom del «legítim interès nacional» i de la «protecció de les fronteres» es dissimulen posicions que practiquen un racisme que semblava pertanyent a un passat, no gaire llunyà, i que havia semblat de mort Europa i altres parts del món. Els darrers esdeveniments en territori americà i europeu, amb proclames sobre «primer, els d'aquí», afegeixen una segona fossa de tipus identitari (autòctons – estrangers) a la primera fossa de tipus econòmic (rics – pobres).

Més que mai es fa necessària una real «tercera via», la via de la humanitat i de la humanització, la via de l'Evangeli de Jesús, coneguda tradicionalment com a «Doctrina Social de l'Església» o, si es vol –com proposa la càtedra que ben aviat començarà a l'Ateneu Universitari Sant Pacià–, «Pensament i Acció Social de l'Església», continuadora del SEDASE. El propassat 24 de maig, en el marc de la reunió de la FUCE (Federació d'Universitats Catòliques d'Europa) que es va celebrar a Lublín (Polònia), en la Universitat on el papa sant Joan Pau II va ensenyar durant molts anys mentre era prevere de Cracòvia, Mons. Bruno-Marie Duffée, secretari del Dicasteri per al Desenvolupament Humà Integral, va explicar les grans línies en què l'Església es vol moure en el camp social durant els propers anys. Val la pena reprendre-les en un context mundial complex com és l'actual, amb confusions i fake news, amb manques de visió i intents de manipulació de la veritat. Cal saber on som i on hem de ser, què ens proposa l'Església i cap on hem d'avançar.

El principi fonamental de la Doctrina Social de l'Església, expressat en el Compendi i en la Evangelii Gaudium, és la dignitat de la persona humana. No solament s'afirma la igualtat de tots els éssers humans, sinó la seva igualtat en dignitat, i per això cal que cada persona humana rebi la cura i l'atenció que necessita per la seva condició d'imatge de Déu i posseïdora d'un valor infinit. Tan absolut és Déu com totes i cadascuna de les seves creatures, les seves imatges, els homes i dones que poblen la terra. L'Evangeli ens convida a ser guardians del nostre germà, pròxims del qui ens és pròxim, experts en humanitat. La reflexió sobre la persona humana com a imatge de Déu brolla del primer capítol de la Bíblia: «Déu va crear l'home a imatge seva, el va crear a imatge de Déu, creà l'home i la dona» (Gènesi 1,27). Hi ha, però, una segona reflexió, que és posada en boca del Jutge universal, el qual diu als qui ell ha fet col·locar a la seva dreta: «En veritat us ho dic: tot allò que fèieu a un d'aquests germans meus més petits, m'ho fèieu a mi» (Mateu 25,40). Els pobres són el punt màxim de concreció de la dignitat de la persona humana: ells són mereixedors de la màxima dignitat ja que el mateix Fill de Déu els anomena «germans meus més petits» i en fa el criteri de veritat de l'última verificació de la història humana.

El segon principi és el del desenvolupament integral, el que abasta «tot home i tot l'home», tal com afirma el papa beat Pau VI en la Populorum Progressio (14). Que sigui integral, vol dir que integra elements tan comprensius com, a més de la dignitat de la persona, la solidaritat, la subsidiarietat i el bé comú. La persona humana ha de créixer i construir-se, ha d'as-

solir els màxims nivells d'humanitat i realització personal amb i per als altres. El seu projecte no pot quedar limitat per un individualisme excoient. La felicitat es troba en la dimensió comunitària de la vida, significada per la relació solidària amb els altres i la recerca del bé comú. D'altra banda, el desenvolupament integral inclou una manera de construir la societat en la qual les instàncies primeres siguin les més properes i s'escampin progressivament cap a les altres. Ha de créixer la persona i ha de créixer la comunitat en el seu conjunt.

El tercer principi és el de la transversalitat. Cal tenir present que els grans temes de la justícia i de la pau, per un costat, i de l'acció caritativa de l'Església (la caritat), per l'altre, estan fortament connectats entre ells. Dit d'una altra manera, els pobres i la pau se situen en el mateix camp de l'acció de l'Església. Aquesta s'ha de fer present en les societats europees i globals com a constructora d'humanitat en nom de l'Evangeli de Jesús, que és la força motriu capaç de impulsar un nou ordre mundial, un món divers. El vell aforisme teològic, provenent de Cebrià de Cartago, *extra Ecclesiam nulla salus*, ens orienta cap a un segon aforisme: *extra Evangelium nulla salus*, fora de l'Evangeli no hi ha salvació. L'Evangeli és la via necessària, que la Doctrina Social de l'Església s'encarrega de plasmar amb unes formulacions precises i adaptades al món actual. La proximitat als pobres i als perifèrics i la construcció de la pau són els dos grans reptes que es plantegen a les nostres societats i que han de configurar l'acció de l'Església. L'altre repte és el d'una ecologia integral, en la qual la cura de la terra i la cura dels pobres trobin atencions i solucions comunes. «El camp és el món», proclama Jesús en l'explicació de la paràbola del blat i el jull (Mateu 13,38). I és en aquest món on cal sembrar-hi la llavor de l'Evangeli del Regne.

ARMAND PUIG I TÀRRECH

Rector de l'Ateneu Universitari Sant Pacià

Era foraster i em vau acollir

El valent oferiment dels governs espanyol i valencià a acollir l'embarcació Aquarius, amb 629 immigrants, és un motiu d'esperança, ja que ens mostra que la humanitat existeix, com ens ensenyà Jesús de Natzaret, a acollir els qui sofreixen, tots els qui fugen de la fam i de la guerra. L'actitud d'aquests dos governs i de l'alcalde de València, tira per terra refranys xenòfobs com: *"De fora vindrà qui de casa ens traurà"*, o *"Hostes vingueren i de casa ens traqueren"*, i encara: *"Hostes tinguérem que de casa ens traqueren"*.

Des de fa uns anys molts governs d'Europa miren amb indiferència la crisi dels refugiats, sense acollir, com a germans, aquells que fugen de la misèria i de la mort. I és que a vegades oblidem que els valencians també hem sofert, al llarg dels segles, innumbrables èxodes, que han portat els nostres compatriotes a altres països d'Europa o fins i tot a Amèrica. Tots recordem les campanyes de la verema al sud de França, els emigrants que van anar al *"Nou Món"* o els exiliats que van haver de deixar el País Valencià al final de la guerra civil. En tots aquests casos ningú no va emigrar per plaer o per gust, sinó per necessitat. Per això, i d'una manera particular per als cristians, ens és un deure acollir els forasters com ens demana la Paraula de Déu. Aquesta va ser la crida del papa Francesc a l'exhortació, *"El goig de l'Evangeli"*. Aquest crit del papa va ser també el que va propiciar la trobada d'alcaldes a Roma, el 2016, entre ells el de València, per denunciar la política d'Europa, que posa barreres als refugiats que fugen de la fam, de la por i de la mort.

Jesús, que lluità contra el mal i denuncià la situació d'opressió dels més pobres i dels més fràgils del seu temps, hui ens ensenya a estar al costat dels qui sofreixen. L'actitud de Jesús va ser sempre una actitud d'alliberament, per donar sentit a la vida, i més encara a la vida d'aquells que no troben cap motiu per a viure. Per això el papa Francesc, en la seua exhortació, *"El goig de l'Evangeli"*, ens crida al compromís amb la justícia en la defensa dels oprimits.

Com deia fa uns anys el bisbe emèrit de Màlaga, l'admirat Ramon Buxarrais, *"l'Església ha de ser el lloc on els qui ho passen malament puguen sentir-se bé"*. Per això l'actitud d'acollir a València els 629 refugiats, trenca les cadenes de l'opressió i obri camins de llibertat i d'alliberament.

En l'exhortació *"El goig de l'Evangeli"*, el papa Francesc ens recorda que *"l'Evangeli ens convida a córrer el risc del trobament amb el rostre de l'altre, amb el seu dolor, amb la seua presència física que ens interpel·la amb el seu dolor i els seus reclams"*.

El drama d'aquests refugiats, vergonyosament rebutjats per Itàlia i per Malta, ens demana no tancar els ulls davant les necessitats del nostre món. Per això els cristians hem de de-

nunciar, amb valentia, els governs que han convertit la mar Mediterrània en un immens cementeri, per als centenars d'immigrants que moren ofegats. Hem d'urgir els governs de la vella Europa, com ens demana el papa Francesc, a *"obrir els seus braços per acollir tots els pobles"*, allunyant de nosaltres la desconfiança i el rebuig, ja que, com ens torna a dir el papa, *"Jesús s'identifica amb l'estranger"* i per això espera que el reconeguem *"en els immigrants, els desplaçats, els refugiats i els exiliats"*. Es tracta de construir la cultura de l'encontre, per acollir els qui més pateixen.

Jesús a l'Evangeli de Sant Mateu denuncià els qui eren (i els qui hui són) insensibles amb els qui passen dificultats: *"Vaig tindre fam i no em donàreu menjar, era foraster i no em vau acollir"* (Mt 25:31-46). Per això la Paraula de Déu ens convida a *"trencar les cadenes injustes, a partir el pa amb el qui té fam, a acollir els pobres que no tenen casa"* (Is 58:6-7).

Davant l'espoli que, al llarg dels segles, Europa ha fet al Tercer Món, ara no ens podem llaçar les mans. Els fluxos migratoris són produïts per la violència i per la pobresa i per això els qui arriben a nosaltres no ho fan per gust sinó per necessitat. Davant la immoral actitud del govern italià en la crisi dels refugiats, no m'estranyaria en uns dies, el papa Francesc, un immigrant vingut del nou món, fos expulsat d'Itàlia.

En rebre el Premi Carlemany el maig de 2016, el papa Francesc pronuncià un discurs centrat en el dret dels immigrants a ser acollits i respectats: *"Somie una Europa on ser emigrant no siga un delicte"*. Aquest és el repte de tots els qui volem un món millor. Un món on no siga un delicte emigrar per tal de trobar un vida digna.

Acollint els refugiats, el País Valencià passa de la immoralitat i de la vergonya dels governs de la Gürtel i de la corrupció, al govern de la solidaritat i de la fraternitat universal.

JOSEP MIQUEL BAUSSET, OSB

Monjo del monestir de Montserrat

La cooperació (II)

Continuant amb el tema del mes passat, ara intentaré fer una numeració del què crec que hauria de ser una veritable cooperació cristiana. I atenció, perquè tot i que jo parlo d'aquesta cooperació des de la vessant lligada a la missió *ad gentes*, molts d'aquests punts es poden aplicar o ens poden ajudar a reflexionar sobre com col·laborem aquí a casa nostra amb Càritas o altres organismes que es dediquen a ajudar a les persones més vulnerables. Perquè el concepte de missió també va canviant, i ara es parla també *d'inter gentes*, o *ad periferium*. Perquè del què es tracta és de saber com ens apropem amb senzillesa d'aquells que en un moment determinat de la seva vida, estiguin a prop o estiguin lluny, estan passant dificultats o estan vivint algun tipus de pobresa.

1- La cooperació no és una opció, sinó que és una obligació. No coopero per sentir-me bé sinó perquè com a cristià no puc pas deixar de fer-ho. Sant Ambròs escrivia en el seu llibre de Nabot l'Israelita: *“Quan algú roba els vestits a un home, diem que és un lladre. No hauríem de donar el mateix nom a qui podent vestir al despallat no ho fa? El pa que guardes en el teu magatzem pertany al pobre, l'abric que està penjat al teu armari i no fas servir pertany a qui ho necessita, les sabates que s'estan fent malbé en el teu armari pertanyen als qui van descalços. Els diners que acumules pertanyen als pobres”*.

2- Al pobre no li agrada ser pobre ni que els altres el facin sentir pobre. Hem de vigilar quines imatges oferim, perquè moltes de les que veiem en alguns dels mitjans de comunicació son vexants. Tinguem una certa empatia i pensem si ens agradaria que ens mostressin així a nosaltres. Vigilem amb el colonialisme de sentiments, que vol dir: *«Com que jo sóc superior a tu, he decidit pel teu bé que és bo mostrar el teu patiment»*.

3- Els projectes que realitzem han de comptar no només amb el vist-i-plau d'aquell que rep l'ajuda sinó que han de sorgir d'ells mateixos. No hem de fer el què pensem que necessiten, sinó el què necessiten. Per això, en tant que organismes catòlics, hem de parlar amb els bisbes, els missioners i els capellans locals, a més dels laics que es dediquen a la promoció humana per a què ens aconsellin. Si el que importa és l'altre, hem de treballar amb ell.

4- Hem de tenir una certa línia de continuïtat. No podem fer projectes molt diferents cada any per a fer-ho més sensacionalista. Hi ha d'haver un acompanyament i anar als aspectes fonamentals de la vida, com a ara l'educació i la salut. No necessàriament allò que és més espectacular o ven més de cara l'exterior, és allò que fa més bé a les persones que s'apropen de nosaltres.

5- No podem oblidar de cap de les maneres la nostra fe. A vegades, com que a casa nostra la fe ha esdevingut un aspecte residual i íntim, oblidem que en d'altres llocs la fe és el veritable pal de paller de les seves vides. No ho podem obviar i menys encara menysprear. Tant si ajudem a països exteriors, com si ajudem a persones d'altres religions que viuen a casa nostra. Tenen el dret a saber que ho fem perquè som deixebles del Crist.

6- La gratuïtat de la nostra cooperació. No ho fem per sentir-nos bé, sinó perquè l'altre en té necessitat. I no esperem res a canvi. El què fem és una ofrena, i quan un fa una ofrena es diu: *«Fes-ne el què vulguis. El què més necessites»*. Ens cal aprendre a rebre d'ells. Ens cal entendre la seva cultura i la seva mentalitat.

7- La cooperació també ha de ser profètica. Hélder Câmara ho deia molt clar: *«Si dono de menjar als pobres, em diuen que sóc un sant. Però si pregunto per què passen gana i estan tan malament, em diuen que sóc un comunista»*. Hem de ser capaços d'anar a l'arrel del problema per a canviar les estructures de pecat que generen pobresa.

8- La cooperació ha de deixar de ser burocràtica per a ésser viscuda com una veritable família. Hem de recuperar el sentit de comunitat, i és com a comunitat que ens posem a col·laborar i a compartir. I ho repeteixo, no importa si podrem fer molt o poc, però ho hem de fer amb una qualitat cristiana que sorprengui, que interpel·li i que generi interrogants en les persones que ens envolten.

9- La cooperació ha de viure de l'esperança. No té sentit començar una lluita pensant que no té solució. Hem de donar un caràcter festiu i celebratiu a totes les activitats que fem.

10- I finalment, i segurament el més important, que ho engloba tot, és la vocació. La cooperació no és un treball, ni una manera de viure. La cooperació neix de la vocació especial que ens fa més sensibles als més pobres, als més explotats i als oprimits, perquè d'ells és el regne de Déu.

I acabo, amb aquest decàleg, que no ho diu tot, però que diu el més important, perquè partint de la vocació rebuda per a tot cristià, i vivint en una comunitat, ens posem al servei de l'altre per simple coherència amb l'evangeli que hem rebut. En tant que capellans, preveres d'aquest segle XXI, hem de ser coherents amb el què prediquem, i hem de portar un estil de vida que manifesti en el nostre dia a dia, la nostra pròpia pobresa i austeritat. Perquè Jesús, no va pas anar fent l'opció pels pobres, que és l'opció que fan les persones benestants, sinó que fent-se pobre des del dia de la seva encarnació, va ésser ell mateix pobre i es va quedar amb els pobres fins al final.

JOAN SOLER RIBAS

Prevere del bisbat de Girona

Rector d'Arenys de Munt

Meditació bíblica a l'entorn d'Hebron

L’encàrrec era d’uns comentaris a la Sagrada Escripura. Cal però no oblidar que en el fonament de la Fe catòlica, a la Revelació escrita, s’afegeix la tradició. Vehicle d’aquest segon vessant és l’arqueologia, aspecte reconegut avui més que en altres temps. Penso, doncs que les referències que faig a paratges i monuments, són fidels a la comanda rebuda.

EL DESERT

Un viatge d’estudis a Terra Santa, o una peregrinació, no pot oblidar mai el desert. Està clar que per endinsar-te en el desert no et fan pagar entrada. I actualment el que no està tarifat, no te categoria reconeguda, d’aquí que no interessi a la gent. Però, torno a dir-ho, el caminat interessat pel Déu d’Israel, no pot deixar d’anar, caminar, deixar-se omplir el calçat de sorra, i contemplar el desert. Terra Santa entra pels peus, m’agrada dir.

Recordo un matí, cap a les 6h, érem al desert de Sin. Abraham havia acampat per aquestes contrades. Contemplava jo les muntanyes. Immenses roques il·luminades pel sol ixent, de to rosat, és el que veia al voltant meu. Per aquest indret se li va dir al Patriarca: sóc el Saday (Ge 17,1). El Déu de les muntanyes. Així es definia a si mateix i en sentir-ho el Patriarca, va entendre que el seu Déu, el Déu personal i del seu clan, era un déu omnipotent. Un Déu misteriós, totpoderós. La contemplació d’aquest paisatge, supera amb escreix moltes lliçons de teodicea. Penetra endins. “Jo sóc ateu”, em deia un guia, però al desert, crec en Déu i ens va cantar emocionat, al cim del Jebel Musa, el Shema Israel... nosaltres llavors entonarem el “Crec-en-un-Déu”.

HEBRON

Els límits de la terra promesa són: de Dan a Beer-Seva. Avui aquesta darrera població, és capital del desert del Neguev, lloc de valents sabras i seu de prestigiosa universitat. Resten pous on els ramats d’Abraham van abeurar-ne, penso, però que és millor avui passar de llarg. Recentment, s’estan fent noves troballes. No obstant, em referiré a Hebron.

He anat força vegades. Alguna conduint jo mateix el vehicle, d’altres portat per professional i amb certes dificultats en alguns casos. Visitar la ciutat en estat de setge i amb 25 minuts concedits exclusivament per visitar la tomba dels patriarques i matriarques, és una aventura que només s’accepta si es fa el viatge amb interès bíblic o amb autèntic esperit de pelegrí. Això és conèixer per experiència i entendre millor les dificultats dels exploradors de l’Èxode, enviats al Neguev o els de Josuè a Jericó. Arribar a casa amb ampolles als peus és lliçó evangèlica de com es rebia al convidat.

En certa visita, tot just baixar del taxi, ja vaig veure que una placa deia “cooperación española”. Semblava llavors que la població era casa nostra. Ho era per un motiu més transcen-

dent. Per aquest indret Abraham, el nostre pare en la Fe, va viure i comprà un terreny per que fos lloc d'enterrament de la seva dona i pertinença a perpetuïtat. Un beduí no te terreny en propietat, sols el necessita pel sepeli dels seus i d'ell mateix.

Faig un parèntesi. Respecte a les sepultures, val a dir que un cenotafi, aquesta mena de grandios panteó, no és altre cosa que un monument en honor del qui a prop està sepultat, però no dins d'aquesta construcció, sovint recoberta de preciosos teixits. Segona advertència, respecte a sepultures, cal saber també que no és comú l'actitud de les diferents civilitzacions. La cultura cristiana respecta, però vol investigar. Vol fer recerques arqueològiques que confirmen els relats bíblics. Tot i ser pietosa, vol trobar raons científiques que l'avalin. Les troballes poden ser testimoni de revelació, torno a repetir. Els jueus desitgen assabentar-se de que allà reposen els seus ancestres, raó per la qual tenen dret a sobirania sobre el territori. Els musulmans respecten apassionadament el descans dels difunts. Ningú l'ha d'interrompre. Cap de les vegades que he anat a Hebron, he trobat visitants cristians i ho he lamentat sempre.

Hebron és citat 69 vegades a la Bíblia. Es tracta d'una de les poblacions mes antigues, sempre habitada, és una vila simpàtica, és propi des de temps antics el treball del vidre decoratiu i utilitari. Hom ha de regatejar, com ho féu el mateix Abraham amb Efron, per a poder prendre possessió de Makpelà (Ge 23,9). En aturar-se, l'estudiós recorda una per una, les històries d'Abraham i Sara, Isaac i Rebeca, Jacob i Lea.

Prop de l'edifici es troba la tomba d'Abner que la primera vegada no recordava qui era. Em calgué llegir la Bíblia i llavors recordar les enemistats entre Saül i David, el lloc que ocupà, era cosí i capità del primer rei, però per consideració a l'ungit del Senyor, respectà la seva vida i mes tard fou enterrat on llavors era la capital del reialme del sud. Aquest gest i com lamentà la seva mort, ell i els seus, son lliçons de lleialtat (II S 3,32).

Tot i que és difícil orientar-se dins del complex de base herodiana, murs del creuats i modificacions posteriors, es troba sense dificultat els cenotafis del patriarques i matriarques. Segons es diu, els han aixecat exactament a sobre de les corresponents tombes situades a les profunditats de la caverna. És impossible comprovar-ho per les raons dites anteriorment. Hi ha en el recinte una mena de brocal de pou cobert per una reixa. Es pot mirar a dins i veure un petit llum. La darrera vegada que vaig visitar el recinte, vaig poder observar com obrien la tapa i treien un lampadari. Calia canviar els bles i omplir d'oli els recipients. Vaig poder mirar el fons totalment fosc, el flash ens permeté fotografiar parcialment l'interior. Fou poca estona. Impressionant estona. El meu interior s'omplí de tants testimonis de fidelitat que el Patriarca em recordava. A pocs kilòmetres pasturava el seu ramat i tingué noticia de que el seu nebot havia esta presoner, sortí amb un exercit de 318homes i el perseguí fins a Dan i l'alliberà (Ge 14,15) anar a salvar al seu nebot Lot (Ge 14,18) En tornant: Melquisedec, rei de Salem, va portar pa i vi. Era sacerdot del Déu altíssim, i va beneir Abram tot dient: Beneït siguis, Abram, pel Déu altíssim, creador del cel i de la terra. Beneït sigui el Déu altíssim, que t'ha posat a les mans els enemics...Aquest fet, misteriós i profètic,

el recorda l'esglesia ortodoxa del Tabor, perquè diuen que va succeir en aquest lloc (Ge 14,18).

MAMBRÉ (Ge 14ss)

Es troba a poca distància d'Hebron. L'he visitat força vegades. He de reduir les moltes coses que voldria explicar. El text del Gènesi ens ha arribat força deteriorat respecte als documents que el formaren. No vull discutir-ho. Resumeixo el que sempre aquí evoco. Abraham es un home acollidor, hospitalari, convida a taula als misteriosos visitants. Penso en el mosaic de Sant Vital a Ravenna, en la pintura de Chagall, en la tradicional icona bizantina. Cadascuna d'aquestes representacions plàstiques interpreten el relat a la seva manera. La meua preferència la te la de Chagall pel seu color, l'actitud i la mirada d'Abraham i la presència de Sara.(Ge 18)

ARAD

He superat l'espai que em van assignar, però no puc deixar d'escriure un petit text referent a aquesta població citada 5 vegades a la Bíblia. I no puc ignorar-la per la presència d'un antic temple israelita, contemporani al de Salomó. Cal recordar que ni un ni l'altre tenien al seu voltant el que en el d'Herodes anomenem atri dels gentils. Era, exclusivament, lloc de culte. Aquí no es tracta d'una maqueta, murs, altars i esteles, son autèntiques i estan al seu lloc

Al conjunt arqueològic hom troba un altar del holocausts força complert, altars dels perfums i el Devir, Davir o *Sancta sanctorum*, amb les esteles que representen a "Yahvé i la seva Aserà". Desconcerta aquesta dualitat. Fora molt llarg comentar-ho, el que és cert és que l'israelita anava amb sinceritat i devoció a oferir els seus dons al Déu d'Abraham, ignorant el de Jerusalem, que segons els relats bíblics era l'únic. Però això és qüestió exegètica a la que no vull ara referir-me. La visita és una visió quasi complerta d'un temple hebreu. Paral·lelament cal conèixer el posterior, al nord, a Dan. Completen ambdós sensorialment, molt ben signalitzats i explicats, els relats escrits bíblics. (Situats en aquest tema cal recordar el d'Elefantina i el document de Jerusalem que el reconeix, però aquest no l'he visitat)

Vull recordar que el Déu Personal que parlà a Abraham i ell el va acceptar era un Déu familiar. En realitat el Patriarca era monòlatra, no monoteista. Poc a poc el poble il·luminat pels profetes va anar descobrint que era mes poderós que els altres deus, fins adonar-se que era l'únic Déu. Conservà signes d'aquestes etapes, mantenint el Propiciatori, les làpides amb les "deu paraules" el bastó de Aaron. Arribà un temps en que perduts i oblidats aquests signes, la buidor que omplia el "Sant dels Sants", era el millor ensenyament de que Déu era totalment Esperit.

Que recordi el lector que el que he escrit no ha volgut ser Guia de viatge, pretén ser complement de la Sagrada Escripura, una part de la tradició, també vehicle de Revelació.

PEDRO-JOSÉ YNARAJA

Prevere del bisbat de Vic

Rovira Belloso i la gran qüestió del Misteri de Déu

Dir adéu a un gran mestre sempre deixa aclaparat i, amb aquell nus que et queda a la gorja, hom no acaba de trobar les paraules adients. És el que m'ha passat en conèixer la notícia del traspàs del doctor **Josep M. Rovira Belloso** (1926-2018), un dels teòlegs fundadors de la Facultat de Teologia de Catalunya (1968), i considerat també el mestre de teologia del nostre país més important dels últims decennis.

En la docència portada a terme al llarg de molts anys i en els seus mateixos escrits, el doctor Rovira sempre es va reflectir com un home d'una atenta sensibilitat sapiencial a l'hora d'acarar la gran qüestió del Misteri de Déu, que va proposar en tot moment amb un diàleg exquisit amb la cultura del nostre temps.

En la seva extraordinària *Introducció a la teologia*, escrita poc abans de la jubilació com a professor, afirmava que tota la seva trajectòria havia consistit en la tasca de pensar, ensenyar i escriure teologia: una tasca —deia ell— massa complexa davant la brevetat de la vida. El seu principal cercle d'interès teològic havia estat el problema fonamental de la relació de l'home amb Déu. D'aquí que va treballar amb tot el seu rigor una teologia sistemàtica que anava des de la revelació del Déu de la Bíblia i la fe que suscita, a l'anàlisi de la teologia com a ciència, tot passant pel coneixement de les fonts del saber teològic i del seu llenguatge, així com la mateixa consideració de la teologia com a factor de la inculturació de la fe.

En diàleg permanent

El filòsof **Eugenio Trías** va afirmar ja fa uns anys que l'obra del doctor Rovira «constituïa una aportació *cultural* de primer ordre», per trobar-se tota ella «en diàleg permanent amb els corrents de pensament, tradicionals i actuals, en els quals i des dels quals cal repensar-se la teologia». De fet, Rovira Belloso subratllava constantment en els seus escrits la presència humana, cultural, social i eclesial de la teologia. Aquesta orientació pot veure's de forma rellevant i d'una manera especial en les seves obres de diàleg amb la cultura i el món d'avui.

En la *Miscel·lània d'homenatge al Dr. Rovira* que la Facultat de Teologia de Catalunya li va dedicar fa divuit anys (2000), s'afirmava que la tasca d'un professor universitari cristià es desenvolupa en quatre dimensions: la recerca científica dels continguts de la fe, la docència acadèmica, la participació en la gestió universitària i el compromís intel·lectual de cara a la transformació de la societat en comunitat. Es tracta d'unes condicions aplicables perfectament al doctor Josep M. Rovira.

El veritable mestre fa «escola» no tan sols quan transmet coneixements i continguts acadèmics, sinó quan des de l'acolliment de les persones i des de la creació d'un clima favorable a les relacions i al diàleg, va gestant la «comunitat teològica».

Al professor Rovira sempre li havia agradat escoltar. Per a exercir adequadament aquesta tasca, com ell sempre va saber fer, cal tenir el suficient silenci interior per a escoltar tot allò que ve de la gent i, a través d'aquesta escolta, saber intuir tot el que ve de Déu mateix.

Ajudar a rebre l'Amor veritable

De fet, en l'obra del doctor Josep M. Rovira Belloso hi trobem els elements nuclears d'un veritable «mestre de teologia»: humilitat intel·lectual; fidelitat a les fonts de la teologia i respecte a les mediacions antropològiques; el diàleg fe-cultura des d'una actitud oberta, crítica i activa; el diàleg fe-persona concreta, com a finalitat essencial de la teologia segons l'Evangelí; la interrelació profunda entre teologia i pastoral, enteses com a «saviesa» de cara a la mateixa comprensió de la vida.

I és que l'ingent treball teològic del doctor Rovira —i com ell mateix afirmava— tan sols tenia aquesta pretensió: «ajudar a entendre, però sobretot ajudar a rebre, en la fe, l'Amor veritable». En aquest sentit, escrivia en una de les seves darreres obres sobre el *Misteri de Déu* (2008):

"Que els punts [del meu estudi] arribin a volar, en esperit i en veritat, com a lloança i acció de gràcies a Déu i moguin el lector a aquesta actitud. Perquè, al cap i a la fi, estimar Déu, servir i perdonar el proïsme, com a entramat per a ser realment feliços, és la finalitat que segons el disseny del Senyor ens toca com a éssers humans."

JOAN PLANELLAS BARNOSELL

Prevere del bisbat de Girona

Degà de la Facultat de Teologia de Catalunya

El Missal de misses de la Mare de Déu

El mes de maig, anomenat el *Mes de Maria* en les nostres contrades occidentals, és un dels més intensos a la pietat popular; en són innumbrables els llibres al servei de la pietat mariana, molts procedents de la tradició arrelada al s. XIX, però també n'hi ha un estol d'escrits contemporàniament, amb l'intent de donar una imatge de la Mare de Jesús més adequada per a l'actual sensibilitat religiosa. Aquests darrers recullen, amb major o menor fortuna, els corrents de la teologia mariana a partir de la seva renovació arran del concili Vaticà II.

No és el moment de fer una valoració d'aquesta literatura religiosa, perquè és inabastable, i demanaria d'entrada una seriosa reflexió sobre els criteris de selecció dels escrits. Amb tot, tampoc no es pot ignorar ni molt menys menysvalorar des d'uns certs pressupòsits ideològics, ja que, per exemple, la distinció entre «fe» i «religió» ha estat, al meu parer, pastoralment molt negativa.

Vull presentar ara sumàriament un veritable tresor litúrgic d'espiritualitat mariana, sospit que no gaire usat, la col·lecció *Misses de la Mare de Déu* (missal i leccionari), el text oficial català del qual fou aprovat el 1987 per la Congregació del Culte Diví. Aquest aplec té un interès afegit, perquè és obra del català P. Ignasi M. Calabuig Adán, Servent de Maria.

En els *Advertiments previs*, se'ns presenta una bella síntesi de mariologia litúrgica i de cristologia, farcida de cites del concili Vaticà II, mereixedora d'una reflexió a part, que aconsello meditar i pregar.

L'objectiu del recull és oferir material litúrgic de qualitat per als santuaris marians i les comunitats cristianes que vulguin celebrar la missa de la Mare de Déu en dissabte quan no hi ha impediments de concurrència. Aquesta pretensió és la que determina l'articulació interna del llibre: la celebració de santa Maria en el cercle de l'any litúrgic, en els temps fort i en el temps de durant l'any. Per tant, no és una estructura devocional, sinó litúrgico-teològica. D'aquesta forma, es lliga pietat popular i litúrgia en una síntesi harmònica, i d'altra banda l'espiritualitat mariana pren el to de l'any litúrgic. Precisament, un dels problemes ha estat una praxi cultural mariana deslligada dels misteris de la salvació celebrats a la litúrgia, o sigui, el descarnament de la memòria de la Mare de Déu. Per altre costat, així es recullen els anhels legítims del Poble de Déu que expressen les advocacions marianes.

Dos mèrits més d'aquesta col·lecció són les acurades introduccions històrico-teològiques a cada formulari, on es posa en evidència la tradició viva de l'Església (litúrgica i teològica) que sustenta l'eucologia, i la riquesa dels textos bíblics del leccionari.

GABRIEL SEGUÍ I TROBAT, MSSCC

Director de l'Institut Superior de Litúrgia de Barcelona

Breus apunts sobre el temps

El temps és un bé escàs, per això no és rar escoltar: “Em falta temps”, “no tinc temps”. I els sacerdots no som una excepció. Intentem arribar a tot -cada vegada més coses- i ens adonem que, encara que treballem fins a l'extenuació, sempre ens queda alguna cosa en el tinter... necessitem més temps. Això, o que no acabem de saber-ho administrar. Potser les dues coses, tenim molt a fer i no sempre sabem gestionar-lo. Ajuda estar organitzat, però amb això no n'hi ha prou, hem de tenir clares les prioritats, i sempre que puguem, compartir les tasques. En definitiva, reconèixer els nostres límits i demanar ajuda si és necessari per respondre als reptes que se'ns plantegen.

Crec que on més se'ns nota aquesta falta de temps és en les trobades personals. Dedicar a les persones el que necessiten és essencial, si sempre anem amb pressa, passarem per davant d'elles i de les seves situacions i no ens n'adonarem. Avui que tenim tantes possibilitats de comunicar-nos i acostar-nos als altres, hem de ser capaços d'aprofitar-les. Una trucada perduda, algú que va venir a veure'ns i no ens troba, un missatge a través de les Xarxes Socials que llegim amb preocupació... Hem de reconèixer-ho, entre els diferents missatges que rebem, alguns que són importants es queden sense contestar, i això que darrere de cadascun d'ells sabem que hi ha algú esperant resposta.

I les trobades imprevistes? De vegades ens semblen un obstacle, però poden ser una oportunitat. La multiplicitat de tasques ens porta d'un lloc a un altre, i sembla que res ni ningú pugui parar la nostra atrafegada vida, però en les trobades imprevistes també s'hi amaga una trucada que hem de destriar. Sabem com actua la Providència, i no obstant això, ho sabem aprofitar? En els llocs més insospitats pot sorgir una oportunitat.

A vegades pensem que el nostre temps és tan valuós que no el podem malgastar, em va succeir a mi, i us pot passar a vosaltres. Fa alguns anys, parlant amb un amic sacerdot, li vaig comentar, mig en broma, mig de debò, que ja estava cansat de perdre el temps amb els joves, hom invertia moltes hores i esforç en ells, i no es veien els fruits en lloc, vaig afegir, que potser havia de dedicar-me a un altre tipus de pastoral...Se'm va quedar mirant molt seriós i em va dir: «no diguis això, per aquest motiu entre altres, els joves es queden moltes vegades sols». Em vaig sentir al descobert per les seves paraules.

Permeteu-me un altre record personal. Un dia en entrar en una església, vaig escoltar que algú tocava l'orgue a un ritme que em va semblar massa lent -de nou el temps-, em va semblar que no era lloc per a un assaig tan tediós. Encara que no semblava equivocar-se ni en una sola nota, la seva música sorgia amb dificultat, vaig pensar que algú estava prenent-se e broma alguna cosa molt seriós. Em vaig dirigir amb rostre ombrívol cap el lloc d'on prove-

nia la melodia. En acostar-me vaig poder conèixer a l'artista... era un noi amb síndrome de Down al que acompanyaven els seus pares. Em vaig quedar desconcertat. Vaig valorar llavors la música i el seu intèrpret d'una altra manera. Crec que en veritat el que estava fora de temps era jo, potser massa ple de mi mateix. Vaig sortir del temple amb la sensació d'haver quedat en evidència, avergonyit per haver fet un judici a priori que s'havia demostrat errat. Vaig pensar, quantes vegades sense saber-ho, havia interpretat de manera equivocada les paraules o intencions d'algú, o el veritable sentit d'algun esdeveniment que m'havia tocat viure? Què ràpidament etiquetem a les persones i creiem saber el que porten en el cor.

Podria posar altres exemples: «no tinc temps de resar», «em falta temps per a mi», «és un temps desaprofitat». Crec que el que s'ha dit és suficient.

Per acabar. En una trobada l'any passat a Roma, vam tenir ocasió de tenir una audiència amb el Papa Francesc, i entre les paraules que ens va dirigir, recordo algunes preguntes que ens va fer i que comparteixo amb vosaltres: «Quin sacerdot vull ser? Un “capellà de saló”, un de tranquil i assegut, o un deixeble missioner el cor del qual crema pel Mestre i pel poble de Déu? Un que s'acomoda en el seu propi benestar o un deixeble en camí? Un tebi que prefereix la vida tranquil·la, o un profeta que desperta en el cor de l'home el desig de Déu?». Crec que podré respondre millor a aquestes preguntes si abans tinc clar en com aprofitar millor el meu temps.

SERGIO REQUENA HURTADO

Prevere de l'arquebisbat de València

director del Secretariat de la Comissió Episcopal de Seminaris de la CEE

Recordant escriptors de la diòcesi

De forma habitual solem fer balanç de les activitats que programem en les diverses institucions i parròquies. També la diòcesi. I quan presenta la situació el propi bisbe i tendeix a enumerar els aspectes positius i a enorgullir-se de les persones que conformen el rostre de l'Església en els diferents àmbits de l'evangelització, li produeix un cert temor i tremolor per posar primer la fortalesa dels éssers humans a la confiança en la voluntat de Déu.

Sempre m'ha resultat sorprenent l'interès del rei David per realitzar un cens del seu poble i la resposta de Déu desaprovant l'ordre real. David ho feia per vanitat o per tenir un coneixement clar de la seva realitat? Volia contraposar la confiança en les forces humanes amb el disseny del Senyor? Pensava que el rei i el seu poder estaven per sobre de qualsevol altre poder inclòs el de Déu? Mil preguntes podrien venir-nos a la ment per arribar a la conclusió de mantenir més alta la confiança en la gràcia de Déu i evitar el fonament de la nostra acció en la personalitat humana i, per tant, en el propi orgull. El final del passatge del llibre de les Cròniques en què, amb la mostra de penediment per part del rei David per haver desobeït Déu i la seva oferta perquè triï un càstig entre els tres que li proposa, és molt allisonador.

La lliçó més important per a un creient quan repassa la biografia del rei David és enfortir la confiança en Déu que sosté i acompanya tota la nostra activitat. Molt més per a un pastor que pretén contínuament mostrar el camí per complir sempre la voluntat de Déu en les paraules i accions que dirigeix el ramat de Crist.

No he dit això per curar-me en salut, com col·loquialment solem afirmar. Però vull manifestar la meua alegria perquè en aquests últims dies de curs a la nostra diòcesi s'han presentat tres publicacions de molta altura intel·lectual i humana i, al mateix temps, d'un autèntic compromís cristià. Els que vam estar a les presentacions vam sortir amb un fort impacte emocional i satisfets per conèixer persones tan properes i tan compromeses. Llegiu-los.

L'autor de la primera publicació és un sacerdot que va morir fa uns mesos i era molt conegut i estimat, Josep Martí i Cristòfol. Porta per títol *Humanisme cristià* i és de la col·lecció de Quaderns IREL. Les altres publicacions són obra de dos seglars amb una dilatada dedicació a l'acció diocesana en diferents camps de la seva activitat professional i amb compromís cristià. Em refereixo al Dr. Joan Viñas Salas i el seu llibre *Com viure amb la malaltia. Des de l'experiència d'un metge malalt cristià*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. I també a Juan Luís Salinas Sánchez amb l'obra *¿Qué quieres de mí, Señor?*, publicat per Monte Carmelo.

Poden ajudar-vos molt en la vostra vida cristiana perquè ens descriuen pensaments i vivències molt profundes, molt autèntiques i amb gran testimoni de la seva fe en Jesucrist. Em sento molt satisfet d'haver-los trobat a la meua vida i els agraeixo públicament el seu servei. És cert que la meua satisfacció no s'acaba aquí. M'agrada comptar el gran nombre de cristians que, en els diferents àmbits de la catequesi-ensenyament, de la litúrgia i de l'acció socio-caritativa, conviuen amb nosaltres i són un gran exemple de dedicació i fondària espiritual. No voldria fer un cens de persones amb un clar testimoni de la seva fe perquè tot és producte de la gràcia de Déu. Malgrat tot sento un petit orgull pel que suposa de vitalitat de la nostra diòcesi.

+ SALVADOR GIMÉNEZ VALLS

Bisbe de Lleida

Cuixà

Vam arribar-hi a cop de pluja. Des de Perpinyà una cortina d'aigua ens acompanyava i dibuixava des de l'entrada de Conflent una treva que arrelava a mesura que ens atansàvem a Prada.

La petita capital del Conflent és una bonica vila de muntanya. Una església parroquial amb un retaule barroc de Sunyer, autor també dels d'Igualada i Prats de Lluçanès, rep al visitant amb un conjunt escultòric on Sant Pere es fa notar pel seu gruix. Una immensa talla amb barba notable i una tiara solemne que ens situa en un barroc avançat.

La plaça que encercla l'església crea una suggerent ronda plena de terrasses, on a ple estiu s'hi està de meravella, i els plataners hi defineixen una ombra que es valora durant els mesos estivals.

De Prada a Cuixà són uns minuts. Algunes vegades els havia fet a peu des de l'hostatgeria del monestir. Potser tres kilòmetres de placidesa, en aquella atractiva barreja de muntanya, fruiters i arbres de ribera. Al fons de l'engorjat, venint de Prada, el Canigó (2.784 mtes). Imponent des de la vall del Tet. Un brusc desnivell fa gegantina la cresta de la pica, altiva i emblemàtica.

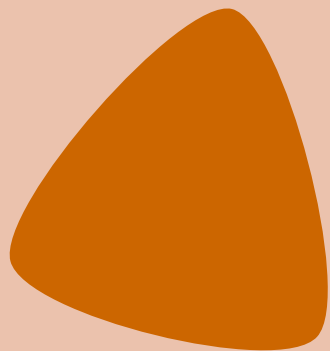
Cuixà és un indret ben particular. S'entronca amb la història del nostre poble i defineix els orígens de figures tan cabdals com el comte, monjo, abat i bisbe Oliba. Fundat l'any 878 per Protasi, va ser a inicis del segle XI quan l'abat Garí i Oliba, van revifar-hi la vida monàstica. Actualment, manca al claustre, bona part del perímetre. Però una visita tranquil·la ens permet admirar l'església, la bella cripta amb referències clarament gaudinianes, on sembla ser hi havia la tomba d'Oliba. Se'n coneix la voluntat de descansar en la capella del Pessebre.

Un espai bell, silenciós, històric i singular. Llegint Canigó de Mn Cinto Verdaguer, tenint present les referències mil·lenàries de les pedres que resten dempeus, admirem la bellesa de la fe i les arrels medievals que forneixen la història de la nostra nació.

PERE OLIVA I MARCH

Prevere del bisbat de Vic

Vicari episcopal

El Bon Pastor
Revista per a preveres

